

MEEUWEN INGEZET BIJ HET OPSPOREN VAN DUKBOTEN

De Duitse onderzeeërs waren een ware gesel voor de geallieerden. Onder de Britten alleen al vielen tijdens WO I bijna 13.000 slachtoffers ten gevolge U-boot aanvallen. Op 7 mei 1915 torpedeerde een Duitse onderzeeër het Britse 240 meter lange luxe-lijnschip *Lusitania*, waarbij bijna 1200 slachtoffers vielen. De vrees zat er goed in, temeer omdat ook de voedselbevoorrading in gevaar dreigde te komen. In april 1917 was de situatie zo geëscaleerd dat één op de vier schepen die het Britse eiland verliet, nooit meer werd terug gezien. Elk voorstel of creatief idee om U-boten te lokaliseren en/of te neutraliseren was dan ook welkom. In Groot-Brittannië werd in 1915 een 'Board of Invention and Research' (BIR) opgericht, in 1916 opgevolgd door de 'Anti-Submarine Division' (ASD), die militairen, wetenschappers maar ook het brede publiek stimuleerde om met oplossingen voor de dag te komen. De inzet van sterke magneten, groene verfuigtieten om het zicht van periscopen te belemmeren tot zelfs het opsporen met de hulp van wichelroedes, heel wat suggesties passeerden de revue. Alvast één idee gepromoot door een zekere Thomas Mills, namelijk de inzet van zeemeeuwen bij het opsporen van onderzeeërs, kreeg het voordeel van de twijfel en werd nader onderzocht. Het plan was om meeuwen te trainen om bovenop een periscope te gaan postvatten zodat ze die met hun uitwerpselen zouden besmeuren telkens dit 'onderzeesoog' aan het oppervlak kwam. Dit resultaat diende bereikt te worden door de vogels eerst aan te leren dat ze in de onmiddellijke buurt van een periscope getraakteerd werden op voedsel. Eens geconditioneerd zouden ze vervolgens uit eigen beweging elke mogelijke periscope opzoeken en zodoende aanwijzen. Het conditioneren van de meeuwen gebeurde met behulp van een nep-periscope ('Meeuwenlokker') die achter een schip werd gesleept en op regelmatige tijdstippen stukjes worst of kattenvoer uit een machine opbraakte. Onnodig te zeggen dat dit originele idee de Duitse onderzeevloot nooit in de problemen bracht...

Jan Seys

Wikipedia

OPLOSSING VOOR GEZOCHTE 'KUSTKIEKJE' DIT NUMMER

Op pagina 101 is een afbeelding opgenomen van een schip, beschilderd met een bevreemdend kleurenpatroon. Het betreft de *USS West Mahomet*, een Amerikaans vrachtschip voorzien van wat men als "dazzle" (of "razzle dazzle") camouflage omschrijft. 'Dazzle' is een Engels woord dat zoveel als "verwarring" betekent, iets wat goed de gebruikte vorm van camouflage typeert. Een dergelijke beschrijving met geometrische patronen – veelal in zwart, wit, blauw en groen – heeft immers niet de bedoeling een voorwerp moeilijk zichtbaar te maken. Het wil veeleer de vijand hinderen bij het inschatten van afstand, snelheid en koers van het geïsoleerde schip, net zoals het geval is bij een wegrennende zebra. Deze 'razzle dazzle' werd voor het eerst toegepast tijdens Wereldoorlog I. Na grote verliezen van schepen door de acties van Duitse onderzeeërs, startten de Engelsen in 1917 met het beschilderen van hun koopvaardij- en militaire vaartuigen. Uiteindelijk zouden zo meer dan 4000 koopvaardij- en 400 oorlogsschepen een 'dazzle camouflage' krijgen. Elk schip kende overigens een unieke tekening om het de vijand onmogelijk te maken klassen van schepen snel te herkennen. Ook de kunstwereld vertoonde later interesse in deze techniek; Pablo Picasso zou zelf het concept geclaimd hebben als een uitvinding van de kubisten!

Jan Seys

KONINKLIJK WERK IBIS TIJDENS WO I IN MILFORD HAVEN (WALES)

Het Koninklijk Werk IBIS in Bredene (bij Oostende) is een unieke school, en dit niet enkel door zijn karakteristieke marine-uniform. Door prins Albert in 1906 gesticht om opleiding en opvoeding te verstrekken aan weeskinderen uit de visserijsector, is deze internaatsschool geëvolueerd naar een oase waar 6-16 jarigen uit veelal moeilijke sociale omstandigheden een veilig leer- en leefmilieu vinden. Onder de Hoge Bescherming van Z.M. de Koning, wordt hier vandaag de dag aan maximaal 110 leerlingen lager onderwijs of maritiem technisch secundair onderwijs aangeboden (www.ibisschool.be).

Toen WO I uitbrak besliste de school dat het niet langer veilig was in onze contreien. Op 13 oktober 1914, daags voor de inname van Oostende door de Duitsers, scheepden de personeelsleden en 20 nagebleven IBIS-jongens in aan boord van de stoomtreilers *IBIS V* (0.75) en *IBIS VI* (0.76), met als bestemming Milfordhaven in Wales (Groot-Brittannië). Gedurende de volledige oorlogsperiode zou Milfordhaven het toevluchtsoord blijven van IBIS. In december 1918 was *IBIS VI* het eerste vissersschip dat, onder militaire escorte, terug in de Oostendse haven aanmeerde. Het was volgestouwd met vis, een geschenk van de Belgische reders uit Milford Haven voor de Oostendse bevolking.

Jan Seys

IBIS

■ Een lading diepgevroren vlees wordt van een schip gelost in de haven van Antwerpen, ter ondersteuning van de voedselbevoorrading van de bevolking (Rency 1920, *La Belgique et la guerre*)

OVER DYNAMIETVISSEN EN WEERSTAND TEGEN HET EERSTE DIEPVRIESVLEES

In het Meetjesland op het grondgebied van Assenede huisde in de krekten ten tijde van de Eerste Wereldoorlog veel vis. Vooral paling was overvloedig aanwezig in het modderige water. Andere vissen zochten tijdens de paartijd de ondiepe oevers op om te paaien en kuit te schieten. Voor de lokale amateur-visser betekende dit een niet te versmaden aanvulling op zijn dagelijks menu. Bovendien kon ook nog iets worden opgestoken van de Duitse bezetter, zo bleek. Toen een aantal inwoners in mei 1916 een groep Duitse soldaten vervoegde die net terug waren van het front, waren ze getuige van een wel heel merkwaardige manier van vissen. De Duitsers hadden immers eerder per toeval ontdekt dat als je een artilleriegranaat in het water gooide en liet ontploffen, een groot aantal vissen werd gedood of bedwelmd. Ze demonstreerden hoe de schok van een ontploffende handgranaat in het water de vissen deed bovendrijven, waarna ze simpelweg konden worden opgeschept. De Duitse soldaten gaven een gedeelte van de vis aan de inwoners van Assenede, maar dat was buiten hun oversten gerekend. Toen de Duitse officieren in de gaten kregen dat de handgranaten niet gebruikt werden voor militaire doeleinden was het uit met de pret en dienden ze hun handgranaten terstond in te leveren. Het was niet alleen verspilling van kostbare wapens, het was ook levensgevaarlijk voor daders en omstaanders.

Vissen in natuurlijke wateren sloot naadloos aan bij de gewoonten van de plattelandsbevolking uit die tijd. Veel minder positief stond de Vlaming tegenover nieuwe technieken zoals het invriezen van voedsel. Experimenten hiermee waren aan het begin van de twintigste eeuw gestart in de Verenigde Staten. Ook in België consumeerde men in die tijd al de eerste diepvriesproducten. Tijdens de oorlog werd

van de diepvriestecnologie gebruik gemaakt, hoewel lang nog niet alles op punt stond. Wanneer een diepvriezer het begaf in het midden van de oceaan was er soms geen andere mogelijkheid dan de inhoud overboord te kieperen. Vlees was één van de producten die zo werd aangevoerd. Wanneer het bevoorradingschip aankwam in een geallieerde haven laadde men het vlees over in een vrachtwagen met koelinstallatie. Vaak bleef het schip een tijdje in de haven aangemeerd en bleven de koelruimtes in gebruik. Diepvriesvlees was hoofdzakelijk bestemd voor de bevoorrading van het leger. Pas in tweede instantie werd gedacht aan de Belgische burgerbevolking. Onder de soldaten was er – ondanks de voedselschaarste en de uitputting – veel weerstand tegen het diepvriesvlees. De smaak en kleur konden ze niet appreciëren. Het is pas vanaf de jaren 1930 dat de diepvriestecnologie ruimer verspreid geraakte.

Brecht Demasure